

Úvodní řeč

kurátorky výstavy Mgr. Olgy Mehešové

Vážené dámy a pánové, milí přátelé

dnešním svátečním podvečerem, první nedělí adventní, která otevírá vzácný čas očekávání a příprav na dobu vánoční, zahajujeme ve výstavních prostorách vsetínského muzea hned dvě výstavy. Pozvánka na vernisáž výstavy obrazů Zdeňka Hajného se o té další nezmiňuje, ale ráda bych je uvedla zároveň, neboť obě jsou pozváním do niterného světa vystavujících malířů, do krajin duše, která intenzivně prožívá, poznává, putuje a směřuje, tu ke světlu, onde k hledání pravdy. Která svou zjitřenou citlivostí, emocionalitou, umocněnou intuicí a imaginací před námi rozprostírá mentální krajiny duševních onde duchovních zážitků a zkušeností.

V případě maleb mladé vsetínské výtvarnice Lady Urbanové, která své díla z konce devadesátých let až po současnost vystavuje v komorní Galerii Gratis sestupujeme do labyrintu duše, noříme se do hlubin podvědomí a nevědomí a před zraky nám ožívají scény zaplněné fantaskními bytostmi, divoké reje nabitě erotičností, krajiny, jejichž strnulé ticho je až po okraj naplněno děsivým napětím z očekávání, toho, co přijde. Jsme vtahováni do víru fantaskních a snových představ, které by pro mnohé z nás byly noční můrou, pro paní Ladu, jsou vnitřní realitou, vybičovanou obrazností, která chce žít svým vlastním životem a ožívá tudíž na plátech jejích obrazů. A proto se pro ní stává malování nezbytností, tak jak je pro ní přirozené dýchat, jíst, tak životně nutné je i malování. Je vyučenou fotografkou, ale kreslení a malování je jí „denním chlebem“ a odhodlané a usilovné zápolení s výtvarnými technika prostředkem k co nejuvštějšímu, nejautentičtějšímu vyjádření svých duševních hnutí a stavů. Její tvorba je tak určitou formou arteterapie a považuje ji za cestu k hledání pravdy.

I pro **Zdeňka Hajného** se umělecká tvorba stává cestou, cestou ke světlu a v malířství nalézá „větší prostor k sebevyjádření než při odborné, vědecké nebo pedagogické práci a zároveň jedinečnou možnost psychické regenerace“. Ale jako psycholog si uvědomuje úskalí imaginativní umělecké tvorby, která vyvěrá z hlubin lidské psychiky a ve svých úvahách o psychologické problematice tvořivosti poukazuje na nutnost, aby „cesta dovnitř byla zároveň i návratem zpět“.

Malíř, tvůrce multimediálních projektů, galerista PhDr., Ing. Zdeněk HAJNÝ se narodil 30. 1. 1942 ve Vsetíně. Vystudoval ekonomickou fakultu Vysoké školy zemědělské v Brně. Působil jako pedagog, zejména na pražské Vysoké škole zemědělské, kde od roku 1971 vyučoval psychologii a estetiku. Souběžně studoval psychologii na FF UK v Praze a absolvoval ji v roce 1975. Publikoval a přednášel v oboru aplikované psychologie, zajímal se o psychologickou problematiku tvořivosti a o nadosobní fenomény v umění. Už od poloviny 60. let se malování věnoval jako své zájmové činnosti a od roku 1983 profesně. V loňském roce mu byla v Praze udělena světová cena Salvadora Dalího a letos byl oceněn hlavní cenou Sdružení českých grafiků „František Kupka“. Ve své rodinné vile v Praze - Chodově zpřístupnil v roce 1994 arteterapeuticky a duchovně laděnou Galerii Cesty ke světlu. Svou činnost zahájila slavnostním otevřením za účasti amerického spisovatele, pastora a výtvarníka Roberta Fulghuma, který při této příležitosti pronesl: „...já nejsem to světlo ani jeho zdroj. Ale světlo – pravda, porozumění, poznání – tu je a na mnoha tmavých místech zasvítí, jedině když je tam odrazím. Já jsem jen úlomek zrcadla, jehož tvar a celé provedení neznám. Nicméně s tím co mám, mohu odrážet světlo na tmavá místa tohoto světa – na tmavá místa v lidských srdcích – a něco v některých lidech změnit... To je můj smysl života.“ A ve slovech, v nichž se americký pastor vyznává ze svého životního „povolání“, postihl vlastně i poslání této duchovně zaměřené galerie.

Pojetí současné výstavy Zdeňka Hajného v Zámecké galerii vsetínského zámku nemělo v úmyslu napodobovat malířovu pražskou galerii, jednak to není v technických možnostech muzea a zároveň koncepce Galerie cesty ke světlu je natolik jedinečná, že každý pokus o imitaci by vyzněl víc než chabě. Nicméně jsme si „vypůjčili“ jeden z častých atributů, který je součástí nejen mnohých obrazů,

ale i objektových a prostorových instalací. Jedná se o minerální útvary, krystaly, geody, jejichž užití v dílech Zdeňka Hajného má své stopy v dětství na Valašsku, ale o tom se více dovíte v dalším průběhu programu vernisáže. Na výstavě máte možnost zhlédnout umělcova díla od konce sedmdesátých let až po současnost. Nicméně tato retrospektiva není v instalaci držena v přísně chronologickém sledu, ale vystavené olejomalby, fotoplátna a grafiky jsou v expozici rozmístěny doslova „intuitivně“ (a upřednostněno bylo hledisko tematické a estetické) a jednotlivé motivy a témata jsou umocňována buďto svou sounáležitostí či naopak jistým kontrastem, jako např. ve vstupní místnosti se obrazně řečeno Země snoubí s Nebem, v hlavním výstavním sále se meditativní obrazy velkého ticha stýkají s bolestnou mystikou aj.

Byli bychom velmi rádi, kdyby Vás muzejní výstava inspirovala k návštěvě pražské Galerie Cesty ke světlu, neboť Vám nemůžeme zprostředkovat tento multimediální prostor, prostoupený vůněmi aromatických tyčinek, podbarvený a rozvibrovaný meditativními melodiemi a naplněný pronikajícím, všudypřítomným „nepojmenovatelným“ fluidem. Aroma, melodické zvuky, imaginativní malby, obrazy s polodrahokamy, vitrážové objekty, instalace z krystalů a zrcadel, nasvícení a záře – vyzařování programované počítačem a vytvářející iluzorní světelnou podívanou... to vše je v popisném výčtu Galerie Cesty ke světlu. Pokud ji navštívíte, ocitnete se v místě optických proměn, kde prostor ztrácí své reálné hranice a unáší, vtahuje Vaši představivost do jiných, dalších dimenzí... Instalace nazvaná „přímý přenos z krajiny srdce“ ožije Vaším vlastním tepem, připravovaná instalace Pověz mi zrcadlo aneb Labyrint světa a ráj srdce pomocí senzorů přenese do kompozice Váš „niterný portrét“ a umožní tak setkání sama se sebou...

Abychom alespoň částečně navodili atmosféru příznačnou pro tato místa, promítneme Vám za okamžik úryvek ze záznamu hudebně obrazové fantazie pod názvem Vesmírná píseň, pro jejíž projekci je vyhrazena v pražské galerii tzv. Křišťálová čajovna. Promítané kosmovize, v nichž se Hajného mystické malby niterných krajín prolínají se snímky z Hubbleova teleskopu a pozemských dalekohledů, jsou řízeny speciálním počítačovým programem a takto řízená projekce vytváří pokaždé nové a originální sestavy, doprovázené hudbou i zpěvem japonské komponistky Yoshié Ichige, slovem Táni Fischerové a Miroslava Moravce, recitujících např. myšlenky z Filosofie perennis od A. Huxleyho. Autorem uměleckého ztvárnění a vizualizace je Marcel Mityska a literární i hudební režie se ujal Viliam Poltikovič.

Zakončila bych tuto úvodní řeč ocitováním rozhovoru se Zdeňkem Hajným, který ve svých tvůrčích plánech do budoucnosti uvažuje o vytvoření tzv. nekonečného filmu. „Věřím, že přijde doba nekonečného, interaktivního filmu. Filmu, který bude čerpat ze signálů a z rovin, které nás přesahují... Že se podaří technicky vytvořit dílo, které divákovi umožní interaktivně se do něj zapojit. Pokoušely se o to už částečně tzv. kinoautomaty, kdy divák volbou tlačítek rozhodoval, jak se příběhy budou odehrávat, ale ty příběhy byly už předem dané. Jsou ovšem příběhy, obdobné jako u videoprojekcí v Křišťálové čajovně, kdy předem nevím, jak se děj – sled motivů bude odvíjet. Jsem přesvědčen, že to není náhoda, je to nahodilé, je to náhodný výběr, ale ten děj je zákonitý a to je to, co mne nejvíc fascinuje a věřím, že nekonečný film je uskutečnitelný. Jde jen o vybrání scénáře, který by obsahoval jedno ve všem a vše v jednom, kde se zobrazí každá struktura „plicní tkáň“, hvězdné složky hmoty s krystalem nebo obrazem a vždy se spojí kompatibilně a vytvoří děj, který bude reprezentovat řád, který nás přesahuje. A ten děj nebude pasivní, bude aktivní, proměnlivý a bude vždy oslovující. Zní to jako pohádka, jako sen. A nakonec, proč by člověk si neměl snít... Zejména, když je někdy dovolené sen alespoň v něčem realizovat.“

Děkuji za pozornost.